

Statistikenheten

Tel 036-15 59 33

E-post: statistik@sjv.se

2007-05-08

Förenklat uppgiftslämnande inom jordbruksstatistiken

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
1 INLEDNING.....	5
1.1 DEN OFFICIELLA JORDBRUKSSTATISTIKEN	5
2 MÖJLIGA OMRÅDEN FÖR MINSKAD UPPGIFTSLÄMNARBÖRDA I JORDBRUKSSTATISTIKEN	11
2.1 NUTEKS UNDERSÖKNING.....	11
2.2 FAKTORER SOM PÅVERKAR UPPGIFTSLÄMNANDET.....	12
2.3 FÖRENKLING AV REGELVERKET	13
2.3.1 Uppgiftslämnarbördan i regelverket för den officiella statistiken.....	13
2.4 MINSKNING AV ANTALET ENKÄT- OCH INTERVJUUNDERSÖKNINGAR OCH DESS VARIABELINNEHÅLL.....	14
2.5 MINSKNING AV ANTALET FÖRETAG PER UNDERSÖKNING OCH URVALSSAMORDNING	15
2.5.1 Urvalssamordning.....	16
2.6 MINSKAD UPPLEVD UPPGIFTSLÄMNARBÖRDA	19
3 GENOMGÅNG OMRÅDE FÖR OMRÅDE	20
3.1 JORDBRUKETS STRUKTUR OCH SYSSELSÄTTNING	20
3.1.1 Strukturundersökningen	20
3.1.2 Djurräkningen	22
3.1.3 Trädgårdssektorn , Trädgårdens produktion.....	23
3.2 JORDBRUKETS PRODUKTION.....	23
3.2.1 Skördeundersökningarna	23
3.2.2 Skörd av trädgårdsväxter.....	24
3.2.3 Animalieproduktion.....	25
3.3 JORDBRUKETS EKONOMI	25
3.3.1 Jordbruksekonomiska undersökningen	25
3.3.2 Jordbrukarhushållens inkomster.....	27
3.3.3 EAA - Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn.....	27
3.3.4 Trädgårdsundersökningen (intäkter av trädgårdsodling).....	28
3.4 PRISUTVECKLING I JORDBRUKET	29
3.4.1 Prisindex och priser på jordbruksområdet	29
3.4.2 Mark- och arrendepriiser.....	29
3.5 ÖVRIGA UNDERSÖKNINGAR I ANSLUTNING TILL DEN OFFICIELLA STATISTIKEN.....	30
3.5.1 Utrikeshandelsstatistik	31
3.5.2 Konsumtionsberäkningar (Kb).....	31
4 SLUTSATSER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG.....	33
4.1 ÅTGÄRDSFÖRSLAG.....	33
4.1.1 Åtgärder för att förenkla regelverket	33
4.1.2 Minska antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll	34
4.1.3 Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning.....	34
4.1.4 Minskad upplevd uppgiftslämnarbörda	34
4.1.5 Åtgärdsplan för år 2007.....	35
4.2 SVAREN PÅ FRÅGORNA I INLEDNINGEN	36

Sammanfattning

Syftet med denna PM är att genomlysja jordbruksstatistiken med målet att undersöka möjligheten att förenkla uppgiftslämnandet. PM:n utmynnar i ett antal förslag till åtgärder.

I rapporten som har en bred ansats behandlas de undersökningar som ingår i den officiella jordbruksstatistiken med utgångspunkt från nedanstående fyra områden:

- Förenkling av regelverk (främst EU) /kunskap om och tillämpning av det regelverk inom den officiella statistiken som berör uppgiftslämnarbörda
- Minskning av antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll
- Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning
- Minskning av den upplevda uppgiftslämnarbördan

Statistikenheten vid Jordbruksverket kommer under år 2007 att delta i de grupper inom Jordbruksverket som arbetar för att minska den administrativa bördan. Statistikenheten deltar också i en arbetsgrupp vid SCB som arbetar med att minska uppgiftslämnarbördan. PM:n kommer att användas som en bas för det fortsatta arbetet i dessa grupper. I de mätningar som gjorts av Nutek avseende näringslivets administrativa kostnader på statistikområdet ingår endast undersökningar med uppgiftslämnarplikt. Jordbruksstatistiken bedöms av Nutek svara för 1,2 % eller 3,6 miljoner kr av de administrativa kostnaderna inom statistikområdet.

Inom området jordbruksstatistik pågår ett arbete för att minska uppgiftslämnarbördan och förenkla uppgiftslämnandet genom att minska antalet enkäter riktade till jordbrukare och genom att förenkla och förtydliga de enkäter som måste skickas ut. Jordbruksstatistikens innehåll regleras av EU:s förordningar, vad gäller antal variabler, precision och frekvens i undersökningarna. I de arbetsgrupper och kommittéer där Jordbruksverket deltar argumenterar Sverige för förenklingar av regelverket och för en minskning av antalet variabler i undersökningarna.

För strukturundersökningen, som är den till antalet enkäter största undersökningen, har från och med år 2010 frekvensen minskat från vartannat till vart tredje år, vilket betydligt kommer att minska uppgiftslämnarbördan. EU:s krav på precision i undersökningarna styr urvalsstorleken, dvs. antalet deltagande företag i undersökningen. För strukturundersökningen som genomförs under år 2007 kommer antalet företag i urvalsdelen att minskas med 800 st. Vidare kommer en genomgång av samtliga undersökningar inom området jordbruksstatistik att göras för att bedöma om urvalen ytterligare kan minskas.

Uppgifter från administrativa register ersätter enkätundersökningar och minskar antalet variabler i de enkäter som skickas ut. Inom jordbruksstatistiken används administrativa register redan nu i stor utsträckning och enkäter används endast där registeruppgifter saknas. Under år 2007 planeras en metodutveckling för att utreda om den statistik över arrendepriiser som hämtas in via enkäter istället kan hämtas från bokföringsmaterial. Jordbruksverket strävar också efter samverkan med andra Statistikansvariga myndigheter för att kunna utnyttja befintliga register för statistikändamål.

För de enkäter som skickas ut sker samråd med Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR) och missiv utformas enligt "Förordningen om den officiella statistiken". Missiv, anvisningar och enkäter granskas och omarbetas kontinuerligt med syfte att förenkla och förtydliga dem. Uppgiftslämnarbördan minskar också om uppgiftslämnarna kan se en nytta av den statistik som lämnas. Jordbruksverket strävar därför efter att redovisa statistiska resultat i enkätutskicket eller att hänvisa till lättillgängliga uppgifter på Jordbruksverkets webbplats.

1 Inledning

Måste jag fylla i den här enkäten? Vad menar ni när ni i fråga 4 skriver driftsledare? Jag har ju redan lämnat den här uppgiften i min SAM-ansökan (stödansökan) kan ni inte hämta den därifrån? När jag pratade med min fru insåg jag att jag skrev fel antal får i enkäten kan ni rätta det? Kan ni inte skicka ut alla era enkäter vid ett tillfälle, det är så jobbigt att hela tiden behöva besvara enkäter? Detta är några exempel på frågor som uppgiftslämnare till jordbruksstatistiken ställer. Indikerar frågorna områden som påverkar den uppgiftslämnarbörda som jordbrukarna upplever när de lämnar uppgifter som ingår i jordbruksstatistiken? Hur kan jordbrukarnas uppgiftslämnarbörda minskas?

Syftet med denna PM är att genomlys jordbruksstatistiken med målet att undersöka möjligheten att minska uppgiftslämnarbördan. PM:n utmynnar i ett antal förslag till åtgärder. Statistikenheten vid Jordbruksverket kommer under år 2007 att delta i de grupper inom Jordbruksverket som arbetar för att minska den administrativa bördan. Statistikenheten deltar också i en arbetsgrupp vid SCB som arbetar med att minska uppgiftslämnarbördan. PM:n kommer att användas som en bas för det fortsatta arbetet i dessa grupper.

PM:n har arbetats fram under vintern 2006/2007 vid Jordbruksverkets statistikenhet. Enheten för lantbruksstatistik vid Statistiska Centralbyrån (SCB) har skrivit delar av de avsnitt som berör de områden där SCB producerar statistiken, lämnat synpunkter på PM:n och bidragit med förslag till förändringar för att minska uppgiftslämnarbördan.

Ansatsen i PM:n är bred, vilket innebär att såväl undersökningar som innebär uppgiftslämnarplikt som de undersökningar som är frivilliga studeras. PM:n inleds med en översiktlig beskrivning av den svenska officiella jordbruksstatistiken ur ett uppgiftslämnarperspektiv. I kapitel 2 beskrivs ett antal möjliga åtgärder för att minska jordbrukarnas upplevda uppgiftslämnarbörda tillsammans med resultaten från Nuteks mätningar för de undersökningar som har uppgiftslämnarplikt. Uppgiftslämnarbördan diskuteras från följande perspektiv;

- Förenkling av regelverk (främst EU) /kunskap om och tillämpning av det regelverk inom den officiella statistiken som berör uppgiftslämnarbörda
- Minskning av antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll
- Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning
- Minskning av den upplevda uppgiftslämnarbördan

I kapitel 3 följer en genomgång av de olika statistiska undersökningarna ur ett uppgiftslämnarperspektiv. Avslutningsvis preciseras i kapitel 4 ett antal åtgärdsförslag med tidsplan.

1.1 Den officiella jordbruksstatistiken

Av förordningen (SFS 2001:100) om den officiella statistiken, framgår att den officiella jordbruksstatistiken inom statistikområdet Jord- och skogsbruk, fiske, omfattar statistikgrenarna jordbrukets struktur, jordbrukets produktion, sysselsättningen inom jordbruket, djurhälsa, jordbrukets ekonomi och prisutvecklingen inom jordbruket. Inom var och en av grenarna finns en eller flera statistikprodukter för vilka det publiceras årliga, månatliga eller intermitterta statistiska meddelanden.

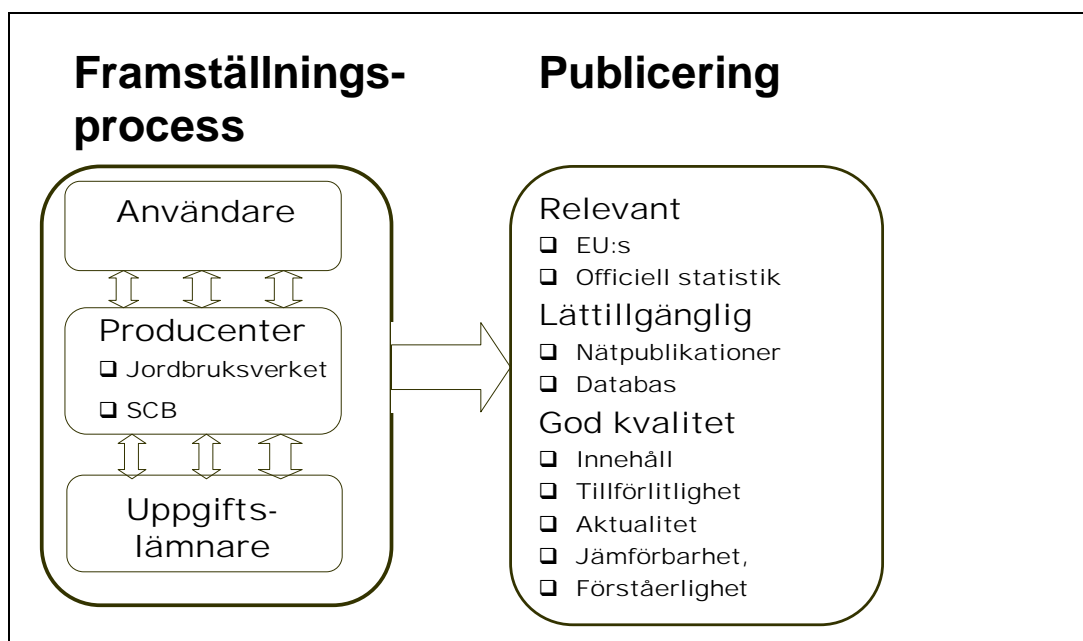
Undantaget är den nya statistikgrenen djurhälsa där den första publiceringen kommer att ske under hösten 2007.

Utöver detta skickas månatligen, årligen eller intermitterande statistik till EU:s statistikmyndighet Eurostat, respektive FADN-enheten vid DG-Agri. Merparten av den statistik som produceras inom jordbruksområdet är reglerad av EU:s direktiv, förordningar eller gentlemen's agreement.

Officiell statistik ska enligt 3§ lag 2001:99 om den officiella statistiken "finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Den ska vara objektiv och allmänt tillgänglig".

Jordbruksverket får i egenskap av statistikansvarig myndighet anslag för att ta fram jordbruksstatistik. Av Jordbruksverkets regleringsbrev framgår att målet är att ta fram "en relevant och lättillgänglig jordbruksstatistik av god kvalitet". Målet preciseras ytterligare i regleringsbrevet genom att "Statistikanslaget skall användas för statistik inom jordbruks- och livsmedelsområdet och i första hand för statistik som är reglerad av EU".

I figur 1 ges en översiktlig bild av jordbruksstatistikens framställningsprocess. Jordbruksstatistiken bedöms vara *relevant* då den sker inom de statistikgrenar som anges som Jordbruksverkets ansvarsområde och uppfyller EU:s krav. Statistiken är *tillgänglig* på såväl Jordbruksverkets som SCB:s webbplats. Jordbruksstatistiken publiceras också i en tryckt sammanfattning, Jordbruksstatistisk årsbok. Statistikens *kvalitet* uppfyller EU:s krav och redovisas enligt riktlinjerna för officiell statistik.

Figur 1. Framställning av relevant lättillgänglig jordbruksstatistik av god kvalitet

Framställningen av statistiken sker i ett samspel mellan användare, producenter och uppgiftslämnare. EU kan ses som den användare av statistiken som ställer mest detaljerade krav på innehåll och kvalitet. Användarråd organiseras årligen där nationella användare bjuds in.

Uppgiftslämnarna består av två grupper dels jordbruksföretag och dels företag inom livsmedelsbranschen. Jordbruksföretagen kännetecknas av att vara många och små, medan företagen i livsmedelsbranschen är få men stora. En stor del av uppgiftsinsamlingen sker från administrativa register, främst de register avseende stöd och djurhållning som förs vid Jordbruksverket.

Jordbruksstatistiken produceras huvudsakligen av två aktörer, Jordbruksverket och SCB. SCB producerar skördestatistiken, den jordbruksekonomiska undersökningen, statistik över jordbrukarhushållens inkomster samt Jordbruksstatistisk årsbok. Övrig statistik t.ex. strukturundersökningen, prisstatistik, och EAA-kalkylen produceras av Jordbruksverket.

I figur 2 ges en översikt över sambandet mellan statistikprodukter och de statistiska undersökningar som genomförs inom jordbruksområdet. I tabell 1.1 redovisas urvalens storlek inom respektive undersökning.

Inom statistikgrenen Lantbrukets struktur finns fem produkter, Företag och företagare, Jordbruksföretagens driftsinriktning, Åkerarealens användning, Höstsådda arealer, Husdjur samt Trädgårdssektorn. Innehållet i dessa produkter hämtas främst från Strukturundersökningen (FSS) de år den genomförs och mellanliggande år från register. Statistikgrenen, Sysselsättning i jordbruket, har samma källa. Uppgifter om höstsådda arealer hämtas in i samband med insamlingen av uppgifter om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter.

Strukturundersökningen används också för att uppdatera lantbruksregistret (LBR) som omfattar populationen jordbruksföretag och som därför är basen för de flesta urvalsundersökningarna. Strukturundersökningen, är en till antalet enkäter, omfattande undersökning som genomförts 2005 och som ska genomföras 2007 och 2010. Undersökningen består av registerdel som skickas till alla jordbrukare och en urvalsdelen som skickas till 32 000 jordbrukare. Jordbruksföretagen i urvalsdelen får en mer omfattande blankett och får också frågor om t.ex. sysselsättning.

Produkten Husdjur vilken redovisar antalet djur i Sverige ska genomföras varje år. De år då en strukturundersökning genomförs sker insamlingen via strukturundersökningen. Mellanliggande år görs en speciell undersökning, Djurräkningen omfattar ca 8 600 företag. I de fall som uppgifter om antal djur finns i Jordbruksverkets administrativa register hämtas uppgifterna därifrån.

Statistikgrenen Jordbrukets ekonomi består av tre produkter Jordbruksekonomiska undersökningen, Jordbrukarhushållens inkomster och EAA-kalkylen.

Den Jordbruksekonomiska undersökningen har ett urval om knappt 1 100 företag men ett omfattande innehåll (ca 2000 variabler).

Jordbrukarhushållens inkomster är en registerbearbetning medan EAA-kalkylen främst är en sammanställning av befintliga källor. Ett undantag är den maskinenkät som genomförs för att uppskatta jordbrukets kostnader för maskiner och inventarier. Maskinenkäten omfattar ca 200 företag vart fjärde år och ca 40 företag mellanliggande år. Maskinenkäten genomförs i samarbete med branschen.

Statistikgrenen Jordbrukets produktion omfattar sju produkter Skörd av spannmål trindsäd och oljeväxter, Normskördar, Skörd av potatis, Skördeprognos för spannmål och oljeväxter, Skörd av slättervall, Skörd av trädgårdsväxter samt Skörd av ekologisk och konventionell odling. Skördeprognosen bygger på en matematisk modell baserad på väderdata och normskördarna bygger på befintliga källor. Animalieproduktion hämtas från register förutom för produktionen av fjäderfä och ägg vilken samlas in genom en enkät.

Produkt	År 2005	År 2006	År 2007	År 2008	År 2009	År 2010
Företag och företagare	FSS ¹ / Register	---	FSS ¹ / Register	---	---	FSS ¹ / Register
Jordbruksföretagens driftsinriktning	FSS ¹ / Register	---	FSS ¹ / Register	---	---	FSS ¹ / Register
Åkerarealens användning	FSS ¹ / Register	Register	FSS ¹ / Register	Register	Register	FSS ¹ / Register
Höstsådda arealer	SU ² -spann, trind, olje	SU ²	SU ²	SU ²	SU ²	SU ²
Sysselsättning i jordbruket	FSS ¹ / Register	---	FSS ¹ / Register	---	---	FSS ¹ / Register
Trädgårdssektorn	Register	Trädg.prod ³ / Register	Register	Frukträd enk ⁴ / Register	Trädg.prod / Reg	Register
Husdjur	FSS ¹ / Register	Djurräkn. / register	FSS ¹ / Register	Djurräkn. / register	Djurräkn. / register	FSS ¹ / Register
Jordbruksek. Undersökningen (JEU)	JEU /Register	JEU /Register	JEU /Register	JEU /Register	JEU /Register	JEU /Register
Jordbrukarhushållens inkomster	Register	Register	Register	Register	Register	Register
EAA-kalkylen	Bef. källor maskinenk.	Bef. källor maskinenk	Bef. källor maskinenk	Bef. källor maskinenk	Bef. källor maskinenk	Bef. källor maskinenk
Skörd av spannmål trindsäd, oljeväxter	SU ² -spann, trind, olje / Register	SU ² - / Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register
Normskördar	Bef. källor	Bef. källor	Bef. källor	Bef. källor	Bef. källor	Bef. källor
Skörd av potatis	SU ² -mat-potatis SU ² -stärkelsepotatis/ Register	SU ² - / Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register
Skördeprognos för sp.mål och oljeväxter	Matemat. modell	Matemat. modell	Matemat. modell	Matemat. modell	Matemat. modell	Matemat. modell
Skörd av slättevall	SU ² -vall/ Register	SU ² -vall/ Register	SU ² vall/ Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register
Skörd av trädgårdsväxter	Skördenk ⁵ / Register	Prodenkät ³ / Register	Skördenk ⁵ / Register	Skördenk ⁵ / Register	Prodenkät ³ / Reg.	Skördenk ⁵ / Register
Skörd av ekologisk o konventionell odling	SU ² - SU-vall, SU-potatis/ Reg.	SU ² , SU-vall/ Register	SU ² , SU ² vall/ Register	SU ² /Register	SU ² /Register	SU ² /Register
Animalieproduktion	Äggkläckn. / Register	Äggkläckn. / Register	Äggkläckn. / Register	Äggkläckn. / Register	Äggkläckn. / Register	Äggkläckn. / Register
Prisindex och priser på livsmedelsomr.	Prisenkät/ Register	Prisenkät/ Register	Prisenkät/ Register	Prisenkät/ Register	Prisenkät/ Reg.	Prisenkät/ Register
Mark och arrendepri- ser	Mark = register	Mark=register Arrendenkät	Mark= register	Mark=register Arrendenkät	Mark= register	Mark=register Arrendenkät
Djursjukdomar	--	--	Register	Register	Register	Register

1. FSS= Strukturundersökningen 2. SU=Skördeundersökningen 3.Trädg.prod= Trädg.sekt. Trädgårdsproduktion Enkäten trädgårdens produktion 4. Frukträd enk.=Enkäten Frukträd 5. Skördenk=Trädgårdsproduktion skördenkät avser skörd av trädgårdsväxter

Figur 2 För närvarande genomförda och planerade insamlingsmetoder för jordbruksstatistikens produkter åren 2005-2010

Tabell 1.1 Urvalets storlek i de olika undersökningarna som ingår i den officiella jordbruksstatistiken³

Undersökning	År		År		År		År		År
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2010
Struktur undersökningen (FSS) ¹	38 400 32 000	0	0	48 000 31 200	0	0	0	0	75 000
Djurräkning	0	8 600	0	8 600	8 600	0			0
Jordbrukek.unders.(JEU)	1 088	1 074	1 080	1 080	1 080	1 080			1 080
Maskinenkät	40	40	200	40	40	200			200
Trädg.sekt. Trädgårdsproduktion	0	3 600	0	0	3 000	0			0
Trädgs.sekt. Fruktträdenkät	0	0	0	400	0	0			0
SU ² -spann, trind, olje, höstsådda	5 466	-	-	-	-	-			-
SU ² - potatis (mat)	1 369	-	-	-	-	-			-
SU ² - potatis (stärkelse)	186	-	-	-	-	-			-
SU ² -spann, trind, olje, potatis, höstsådda	-	6 822	6 822	-	-	-			-
SU ² -vall	1 489	1 489	1 489	-	-	-			-
SU ² - Skördeundersökningarna, inkl. vall	-	-	-	8 000	8 000	8 000			8 000
Trädgårdsproduktion skördenkät	1 125	0	1 100	1 100	0	1 100			1 100
Arrendeenkät	0	1 800	0	1 800	0	1 800			1 800
Pris-enkät (11 tillfällen)	80	80	80	80	80	80			80
Äggkläckning (11 tillfällen)	5	5	5	5	5	5			5

1. Strukturundersökningen (FSS) Företag med normal stil får en tvåsidig enkät. Företag med kursiv stil får en fyrsidig

2. SU= Skördeundersökningarna

3. Maskinenkäten, Äggkläckning och prisenkäten riktas till företag i livesmedelsbranchen övriga enkäter riktas till jordbruksföretag.

Innehållet i övriga produkter hämtas från Skördeundersökningarna (SU). Urvalen omfattar totalt i skördeundersökningarna ca 8 200 företag. För flertalet av skördeundersökningarna kan jordbrukarna välja om de vill lämna uppgifter vid en telefonintervju eller via en webbenkät. För skörd av vall sker insamlingen via postenkät eller telefonintervju. Under perioden 2005-2008 genomförs successivt en samordning av insamlingen mellan de olika delar som ingår i Skördeundersökningarna. År 2008 kommer webbenkät att finnas som ett alternativ för alla delundersökningarna. Därefter kommer jordbrukaren inte längre att få flera brev om olika skördeundersökningar där man frågar om olika grödor. Istället anpassas utskicket så att jordbrukaren i ett brev får all information om de skördar han eller hon ombeds uppge.

Statistikgrenen Prisutvecklingen i jordbruket består av två produkter priser och prisindex på jordbruksområdet samt mark och arrendepriiser. Priser samlas in genom enkäter och register. Markpriserna bygger på en registerbearbetning och arrendepriiser hämtas in genom en enkät som skickas ut till ca 1 800 företag. Arrendeenkäten görs vartannat år och innehåller vid samma tillfälle frågor om de två senaste årens arrendepriiser.

Statistik inom trädgårdsnäringen är uppdelad på två statistikgrenar Jordbrukets struktur och Jordbrukets produktion. Jordbrukets struktur består av två undersökningar Trädgårdsproduktion samt fruktträdsenkäten. Trädgårdsproduktion är en totalundersökning som görs vart tredje år. Skörd av trädgårdsväxter under Jordbrukets produktion genomförs de mellanliggande åren. Jordbrukets produktion omfattar produktion och arealer av samtliga trädgårdsväxter. Undersökningen omfattar också växthusyta, energiåtgång och sysselsättning.

Skörd av trädgårdsväxter omfattar enbart produktion och areal av de största grödorna på fri-land och i växthus. Inom området trädgård finns ett register "Trädgårdsregistret" som varje år uppdateras med uppgifter från SAM-ansökan och vart tredje år med uppgifter från GRO:s medlemsregister.

2 Möjliga områden för minskad uppgiftslämnarbörda i jordbruksstatistiken

I detta kapitel ges en översikt över möjliga områden där uppgiftslämnandet kan förenklas. Kapitlet inleds med en sammanfattning av Nuteks arbete rörande näringslivets administrativa kostnader inom statistikområdet.

2.1 Nuteks undersökning

Nuteks undersökning¹ ”Näringslivets administrativa kostnader inom statistikområdet” är avgränsad till att studera de undersökningar som uppkommer i lagstiftningen för den officiella statistiken. Det innebär att Nutek studerar de undersökningar som har uppgiftslämnarplikt. Inom området jordbruksstatistik har Nutek studerat blanketterna för strukturundersökning. I strukturundersökningen ingick följande produkter; JO0103 Husdjur, JO0105 Jordbruksföretagens driftsinriktning, JO0106 Företag och företagare i jordbruket samt JO0401 Sysselsättning i jordbruket. Vidare studerades undersökningen ”Trädgårdsproduktion 2005”.

De svarstider som Nutek beräknat utifrån intervjuer med uppgiftslämnarna stämmer i stort med de svarstider som Jordbruksverket tidigare uppgett. Uppgiftslämnarnas administrativa kostnad för jordbruksstatistiken är beräknad till 3,6 miljoner kr. De tider och kostnader som Nutek beräknat kommer att läggas in i Databasen MALIN och användas som underlag för att studera målet att den administrativa bördan inom jordbruksområdet ska minska med 25 procent fram till år 2010.

De minirapporter som ingår i Nuteks studie analyserar svarsprocessen för de olika frågorna i enkäten. Jordbrukarna har också i några fall angett förbättringsförslag. Avseende strukturundersökningen har företagen lämnat synpunkten att man för olika ändamål räknar arealer på olika sätt, t.ex. i ansökan om EU-bidrag räknas hur mycket areal som bidrag söks för medan man på annat håll räknar den totala arealen. När de sedan ska lämna uppgifter till Jordbruksverket är de osäkra på vilka uppgifter de ska lämna. Man önskar att det i blanketten kunde förtydligas något kring hur arealen ska beräknas, och eventuellt hänvisa till den SAM-ansökan som lämnas för EU-bidrag. Ett av de intervjuade företagen ansåg att de måste chansa när de lämnar uppgifter om sysselsättning på jordbruket. Företaget menar att de aldrig följer upp hur mycket tid som läggs ned eftersom de inte tar betalt för sin egna nedlagda tid som i ett ”vanligt” företag. Företaget menar att det kan bli missvisande statistik om många företag lämnar uppgifter på samma sätt som de själva gör.

Avseende trädgårdsundersökningen framkom ytterligare några synpunkter. Ett företag menar att en del växter (t.ex. tulpaner) odlas under hösten för att säljas under våren nästföljande år. Majoriteten av produktionen lagras alltså under vintern för att säljas året därpå. Företagets slutsats är att det för vissa typer av växter bör finnas två kolumner där man kan redovisa både försålda kvantiteter och lagrade kvantiteter istället för endast en totalsumma av dessa. En annan synpunkt gällde rubriken utplanteringsväxter där man i blanketten efterfrågar antal krukor för vissa växtslag, vilket enligt ett företag kan vara missvisande. Företaget menar att det istället bör frågas efter antal styckplantor.

¹ NUTEK, 2007 R2007:01 Näringslivets administrativa kostnader på statistikområdet.

I samband med arbetet för att minska den administrativa bördan har LRF också lämnat synpunkter. De synpunkter som berör jordbruksstatistiken handlar om möjligheten att förenkla metoden för att samla in uppgifter om skördens storlek, samt möjligheten att samordna olika undersökningars uppgiftsinsamling till ett tillfälle.

2.2 Faktorer som påverkar uppgiftslämnandet

Statistiska Centralbyrån (SCB) diskuterar faktorer som påverkar uppgiftslämnandet i rapporten "Hur förbättra uppgiftslämnandet"² som lämnats till statistikansvariga myndigheter för synpunkter. Av rapporten framgår att faktorer som påverkar uppgiftslämnarbördan är t.ex. uppgiftslämnarens attityd till att lämna uppgifter, insamlingsmetod och uppgiftsinsamlingens omfattning. En reducering av mängden efterfrågade data minskar uppgiftslämnarbördan.

I rapporten "Developing methods for assessing perceived response burden"³ diskuteras ett antal faktorer som kan påverka uppgiftslämnarbördan. Den inledande litteraturstudien visar att faktorer som påverkar uppgiftslämnarbördan är det antal undersökningar en respondent totalt får, undersökningarnas dvs. enkäternas längd och komplexitet, samt om de frågor som ställs upplevs som känsliga.

De slutsatser som dras av de undersökningar som görs i rapporten visar på ett antal påverkande faktorer.

- Huruvida frågorna är enkla att besvara, eller om respondenten behöver t.ex. göra beräkningar.
- Undersökningens timing i förhållande till företagets arbetstopp
- Frågornas formulering
- Enkätens layout
- Insamlingsmetoder
- Det totala antalet frågeformulär som respondenten fått
- Respondentens förtroende för den insamlande organisationen
- Feedback från undersökningen eller andra belöningar

Rapporten skiljer också på faktisk uppgiftslämnarbörda t.ex. mätt i den tid som respondenten behöver för att besvara enkäten och upplevd uppgiftslämnarbörda. Den upplevda uppgiftslämnarbördan påverkas t.ex. av om respondenten anser att enkäten är meningsfull eller om respondenten belönas för arbetet med enkäten.

För denna PM valdes fyra huvudområden

1. Förenkling av regelverk
2. Minskning av antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll
3. Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning
4. Minskning av den upplevda uppgiftslämnarbördan

² Opublicerad rapport från rådet för den officiella statistiken.

³ Hedin Dan, Dale Trine Haraldsen Gustav Jones Jacqui i "Developing methods for assessing perceived response burden", Statistiska Centralbyrån i februari 2005

2.3 Förenkling av regelverket

Jordbruksstatistiken är reglerad av EU i en rad direktiv och EU-förordningar. På uppdrag av Jordbruksdepartementet deltar Jordbruksverket och SCB i olika arbetsgrupper och kommittéer där regelverket arbetas fram, förändras och beslutas. I detta arbete strävar Sverige efter att på olika sätt förenkla regelverket bl.a. med syfte att minska uppgiftslämnarbördan. Det regelverk som gäller för olika produkter redovisas i anslutning till produkter och undersökningar i kapitel 3.

Regelverket inom statistikområdet innehåller bestämmelser med syfte att underlätta för uppgiftslämnarna. Det är viktigt att de personer som arbetar med jordbruksstatistiken har god kunskap om detta regelverk och tillämpar det i det dagliga arbetet med sina undersökningar.

2.3.1 Uppgiftslämnarbördan i regelverket för den officiella statistiken

Lagen om den officiella statistiken (2001:99), ett antal förordningar samt riktlinjer styr de statistikansvariga myndigheternas (SAM:s) insamling av uppgifter från bl.a. företag. I lagen om den officiella statistiken, §§8-9 framgår vilka uppgifter som näringsidkare som bedriver jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsodling är skyldiga att lämna.

I förordningen om den officiella statistiken (2001: 100; §4) framgår att ”Uppgifter för den officiella statistiken skall samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet blir så enkelt som möjligt”. De statistikansvariga myndigheterna ska samråda med Näringslivets regelnämnd (NNR) vid nya undersökningar och vid icke obetydliga ändringar i befintliga undersökningar. Konsekvensanalyser ska också göras.

Av 6 § framgår att en statlig myndighet skall till statistikansvariga myndigheter lämna de uppgifter som behövs för framställning av officiell statistik.

Av förordningens 7 § framgår vilken information som ska lämnas till uppgiftslämnaren nämligen:

1. ändamålet med uppgiftsinsamlandet
2. på vilka bestämmelser skyldigheten att lämna uppgifter grundas
3. vem som samlar in uppgifterna och på vems uppdrag
4. ifall samråd har skett med organisation som företräder uppgiftslämnaren
5. vilka bestämmelser om sekretess i sekretesslagen (1980:100) som kan bli tillämpliga på den insamlade myndigheten.
6. Vad som gäller om uppgifternas bevarande
7. Andra förhållanden som är av betydelse
8. Om uppgiftslämnandet är frivilligt ska myndigheten upplysa om det.

Jordbruksverket skriver föreskrifter med stöd av Förordningen om den officiella statistiken för de undersökningar där uppgiftslämnarplikt finns. Föreskrifter tas fram för följande undersökningar:

- Strukturundersökningen
- Djurräkningen
- Trädgårdsundersökningen

I SCB:s riktlinjer för beslut om innehåll och omfattning av den officiella statistiken sägs i punkt 5 att ”Innan beslut fattas om att starta ny undersökning bör myndigheten utreda eventuell anknytning till närliggande undersökningar, befintliga register etc. för att undvika överlappande datainsamlingar”.

I punkt 9 sägs att ”Myndigheter med ansvar för statistik som ofta används tillsammans eller berör närliggande områden bör samråda med varandra och sträva efter en samordning avseende objekt, variabler och mätningar, t.ex. genom att representanter för den andra myndigheten ingår i användarrådet.”

I punkt 10 sägs att ”Myndigheten bör, förutom att samråda med organisationer som företräder uppgiftslämnarna d.v.s. Näringslivets Regelnämnd (NNR) och Svenska Kommunförbundet respektive Landstingsförbundet också höra andra uppgiftslämnarrepresentanter och andra uppgiftslämnarkategorier.”

I riktlinjer för tillräcklig kvalitet sägs att insamlingsmetoderna ska väljas med beaktande av uppgiftslämnarnas behov och möjligheter, uppgiftslämnandet ska vara rimligt fördelat över uppgiftslämnare och att tidsåtgången och kostnaderna för uppgiftslämnandet ska uppskattas.

Rådet för den officiella statistiken pekar i rapporten om ”Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik” på att uppgiftslämnarna och deras motivation är en väsentlig del i planeringen och genomförandet av en statistisk undersökning.

Rådet för den officiella statistiken mäter uppgiftslämnarbördan genom att statistikansvariga myndigheter bedömer den tid som uppgiftslämnandet tar. (Tidsåtgång har definierats som den totala tiden det tar för varje uppgiftslämnare att lämna uppgifterna vid ett och samma undersökningstillfälle)

Rådet för den officiella statistiken har också diskuterats följande rekommendationer till Statistikansvariga myndigheter

- Att myndigheterna strukturerar sina statistiksidor så föreskrifter avseende uppgiftsinsamling till den officiella statistiken lätt hittas av uppgiftslämnaren.
- Att myndigheterna strukturerar sina statistiksidor så att elektroniska blanketter lätt hittas av uppgiftslämnaren.
- Att myndigheterna strukturerar sina statistiksidor så att resultaten från tidigare undersökningar lätt hittas av uppgiftslämnaren.
- Att myndigheterna använder de rutiner och texter som tagits fram av SCB för hantering av vitesförelägganden som bra exempel.
- Att myndigheterna använder Skolverkets och Sveriges Kommuner och Landstings rutiner kring samråd som bra exempel.
- Att frågeformulär och missiv alltid testas av experter och av representanter för uppgiftslämnarna.
- Vid anmälan om ny statistikprodukt till rådet, enligt tidigare fastlagda rutiner, ska myndigheten bifoga en konsekvensanalys.

2.4 Minskning av antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll

Antalet enkätundersökningar som genomförs påverkar uppgiftslämnarbördan liksom den omfattning som enkäterna har. Jordbruksverket och i förekommande fall SCB har därför som utgångspunkt att använda administrativa register eller andra register där så är möjligt. Jordbrukaren ska inte behöva ange samma uppgift först för administrativa ändamål och sedan för statistikändamål. Register ersätter undersökningar och register minskar variabelinnehållet i undersökningar som ändå måste genomföras.

Jordbruksverket för en mängd register dels register som bygger på jordbrukarnas stödansökningar när de ansöker om EU-stöd, dels register över djurhållning som bl.a. förs av smittskyddsskäl. Dessa register har en successivt ökande kvalitet och används i stor utsträckning för att framställa den officiella statistiken. I den jordbruksekonomiska undersökningen används också bokföringsdata som följer bokförings- och skattelagstiftningen. Jordbrukarhushållen inkomster använder Inkomst och Taxeringsregistret. Sammantaget bedöms ändå de register som finns inom jordbruksområdet ha god kvalitet.

Samtidigt som möjligheten att utnyttja administrativa register avsevärt har minskat uppgiftslämnarbördan innebär också beroendet av register en risk.

Registeravändningen kan också medföra metodbyten då registren förändras. Ett exempel är att flera produkter inom lantbruksstatistiken är beroende av grödredovisningen i EU-stödansökan. Frikopplingen av stöden från produktionen innebär att grödredovisningen i stödhandläggningen i många fall blir mindre betydelsefull. Om jordbrukarna t.ex. för att minska uppgiftslämnarbördan i samband med stödansökan inte längre skulle uppge sina grödor skulle det innebära att antalet frågor i de enkäter som skickas till jordbrukarna skulle öka. Det gäller skördestatistiken, den Jordbruksekonomiska undersökningen, SCB:s undersökningar om användningen av Gödselmedel och Växtskyddsmedel, men framförallt Strukturundersökningen år 2010. Jordbruksverket skulle då behöva fråga samtliga företag om samtliga grödor. Exempel på andra användningsområden för den årliga grödredovisningen är regionala näringsbalanser (kväve och fosfor) för jordbrukssektorn, riskberäkningar för läckage av växtnäringssämnen till Östersjön, regional fördelning av växtskyddsmedelsanvändningen och utsläpp till luft av klimatgaser.

Det kan också finnas en risk för snedvridning av statistiken som en följd av att uppgifterna redovisas taktiskt utifrån det administrativa ändamål som de lämnas för. De definitioner som används i registren kan också avvika från de definitioner som är önskvärda inom statistiken.

Samtidigt granskas och kontrolleras de flesta register som används i jordbruksstatistiken noga inom ramen för den administration som de upprättats för. Uppgiftslämnaren har ofta ett intresse av att lämna korrekta uppgifter och ett motiv för att sätta sig in i t.ex. definitioner och avgränsningar. Inom Jordbruksverket kontrolleras t.ex. arealer i samband med EU-handläggningen och bokföringsdata och inkomst och taxeringsregistret granskas av Skattemyndigheten. Det innebär att de data som finns i registren oftast är konsistenta och håller god kvalitet.

2.5 Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning

Antalet företag som deltar i de undersökningar som genomförs påverkar uppgiftslämnarbördan. Åtgärder för att minska antalet företag som besvarar undersökningarna och att samordna urval mellan olika undersökningar inom ramen för de regelverk som finns är därför viktiga.

Av tabell 2.2 framgår att år 2005 deltog samtliga företag i Strukturundersökningen. Enda undantaget var ett fåtal trädgårdsföretag. Antalet företag som endast fick strukturundersökningen var 64 976 företag eller 86 procent av samtliga företag. 9 376 företag fick 2 enkäter och 1 281 företag fick 3 enkäter. Endast 214 företag fick 4 enkäter eller flera.

En studie av samordningen mellan de olika undersökningarna visar att företag som deltar i trädgårdsundersökningen också ofta deltar i de olika skördeundersökningarna. Detsamma gäller JEU/FADN. JEU/FADN är samordnad med skördeundersökningarna genom att de uppgifter som lämnats i skördeundersökningarna används i JEU/FADN.

2.2 Kombinationer av utskickade enkäter till jordbruksföretag år 2005

Antal Företag som fått en eller flera enkäter efter undersökning år 2005							
Antal företag	lbr05	SUövr05	trad05	matpo05	SUvall05	jeu05	stapo05
1 enkät	64976	0	349	0	0	0	0
2 enkäter	9337	4455	2225	668	1156	805	79
3 enkäter	1281	812	616	541	285	253	55
4 enkäter	193	156	154	138	37	49	45
5 enkäter	20	18	18	20	9	9	6
6 enkäter	1	1	1	1	1	0	1
Totalt i urvalet	75808	5442	3363	1368	1488	1095	186
Andel Företag som fått en eller flera enkäter efter undersökning år 2005							
Antal företag	lbr05	SUövr05	trad05	matpo05	SUvall05	jeu05	stapo05
1 enkät	86%	0%	10%	0%	0%	0%	0%
2 enkäter	12%	82%	66%	49%	78%	74%	42%
3 enkäter	2%	15%	18%	40%	19%	23%	30%
4 enkäter	0%	3%	5%	10%	2%	4%	24%
5 enkäter	0%	0%	1%	1%	1%	1%	3%
6 enkäter	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Totalt i urvalet	75808	5442	3363	1368	1488	1095	186
Kombinationer av utskickade enkäter efter undersökning, antal företag år 2005							
Undersökning	lbr05	SUövr05	trad05	matpo05	SUvall05	jeu05	stapo05
lbr05	64 976	5 436	3 014	1 368	1 483	1 076	186
spann05	5 436	0	350	324	265	197	46
trad05	3 014	350	349	433	57	80	62
matpo05	1 368	324	433	0	28	56	40
vall05	1 483	265	57	28	0	33	7
jeu05	1 076	197	80	56	33	0	12
stapo05	186	46	62	40	7	12	0
Totalt i urvalet	75808	5442	3363	1368	1488	1120	186
Kombinationer av utskickade enkäter efter undersökning, andel företag år 2005							
Undersökning	lbr05	SUövr05	trad05	matpo05	SUvall05	jeu05	stapo05
lbr05	86%	100%	90%	100%	100%	96%	100%
spann05	7%	0%	10%	24%	18%	18%	25%
trad05	4%	6%	10%	32%	4%	7%	33%
matpo05	2%	6%	13%	0%	2%	5%	22%
vall05	2%	5%	2%	2%	0%	3%	4%
jeu05	1%	4%	2%	4%	2%	0%	6%
stapo05	0%	1%	2%	3%	0%	1%	0%
Totalt i urvalet	75808	5442	3363	1368	1488	1120	186

2.3 Kombinationer av utskickade enkäter till jordbruksföretag år 2006

Antal Företag som fått en eller flera enkäter efter undersökning år 2006						
Antal företag	djur06	skörd06	trad06	arrende	vall06	jeu06
1 enkät	6750	4541	645	920	961	585
2 enkäter	1522	1899	302	641	410	384
3 enkäter	283	363	98	210	106	110
4 enkäter	33	32	23	26	12	14
5 enkäter	3	3	1	3	3	2
Totalt i urvalet	8591	6 839	1 492	1 800	1 493	1 095
Andel Företag som fått en eller flera enkäter efter undersökning år 2006						
Antal företag	djur06	skörd06	trad06	arrende	vall06	jeu06
1 enkät	79%	66%	43%	51%	64%	53%
2 enkäter	18%	28%	20%	36%	27%	35%
3 enkäter	3%	5%	7%	12%	7%	10%
4 enkäter	0%	0%	2%	1%	1%	1%
5 enkäter	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Totalt i urvalet	8591	6 839	3 599	1 800	1 493	1 095
Kombinationer av utskickade enkäter efter undersökning, antal företag år 2006						
Antal företag	djur06	skörd06	arrende	trad06	vall06	jeu06
djur06	6 586	1 279	303	148	204	265
skörd06	1 279	4 311	616	309	303	227
arrende	303	616	901	59	100	73
trad06	148	309	59	645	15	40
vall06	204	303	100	15	948	49
jeu06	265	227	73	40	49	575
Totalt i urvalet	8591	6 839	1 800	1 492	1 493	1 095
Kombinationer av utskickade enkäter efter undersökning, andel företag år 2006						
Antal företag	djur06	skörd06	trad06	arrende	vall06	jeu06
djur06	77%	19%	20%	8%	14%	24%
skörd06	15%	63%	41%	17%	20%	21%
trad06	4%	9%	60%	3%	7%	7%
arrende	2%	5%	4%	36%	1%	4%
vall06	2%	4%	7%	1%	63%	4%
jeu06	3%	3%	5%	2%	3%	53%

Antalet kombinationer för år 2006 redovisas i tabell 2.3. Av tabellen framgår att skördeundersökningarna ytterligare samordnats. Det förefaller som om de undersökningar som mest skulle tjäna på en ökad samordning är arrendepreisundersökningen och skördeundersökningarna. Ungefär en tredjedel av de företag som deltar i arrendepreisundersökningen deltar också i skördeundersökningen.

2.6 Minskad upplevd uppgiftslämnarbörda

Åtgärder för att underlätta för uppgiftslämnarna vid besvarandet av enkäter och intervjuer minskar den upplevda uppgiftslämnarbördan.

I tabell 2.4 redovisas en översikt över innehållet i de undersökningar som genomförs. Tre undersökningar har uppgiftslämnarplikt medan övriga undersökningar är frivilliga.

För några undersökningar t.ex. arrendeprisundersökningen samt viss prisinsamling har Jordbruksverket rätt att hämta in uppgifterna med uppgiftslämnarplikt, men har valt att inte utnyttja möjligheten. Anledningen är att svarsfrekvensen även i frivilliga undersökningar inom jordbruksområdet är hög. I ett fall, Jordbruksekonomiska undersökningen, framgår av EU: s regelverk att undersökningen ska vara frivillig.

Av tabell 2.4 framgår vidare att antalet variabler i strukturundersökningen som skickas till ett stort antal jordbrukare är relativt litet, medan antalet variabler i Jordbruksekonomiska undersökningen är stort.

Tabell 2.4 Urvalets storlek i de olika undersökningarna

Undersökning	Frivillig	Uppgift för senaste undersökningsår				
		Antal i Urval	Antal Svarande	Svarsprocent	Antal variabler per tillfälle teoretiskt / (per företag) ¹	Svarstid/tillfälle
Strukturundersökningen	NEJ	72 000	68 500	95%	200 (50)	25
Djurräkning	NEJ	8 600	8 000	93%	30 (5)	10
Jordbrukek.unders.(JEU)	JA	1 088	1 025	94%	2 000 (200)	60
Maskinenkät	JA	40
Trädg.sekt. Trädgårdsproduktion	Nej	3 600	3 170	88%	140 (20)	35
Trädgs.sekt. Frukträdenkät	JA	400
SU ² -spann, trind, olje, potatis, höstsådda arealer	JA	6 822	6 450	95 %	342 (20)	9
SU ² -vall	JA	1 489	1 288	86%	333 (15)	15
Trädgårdsproduktion skördenkät	JA	1 125	900	80%	13 (4)	15
Arrendeenkät	JA	1 800	1 200	67%	55 (20)	20
Pris-enkät (11 tillfällen)	JA	80	10
Äggkläckning (11 tillfällen)	JA	5

1.) Först anges det totala antalet variabler i enkäten därefter anges inom parantes det antal variabler som ett företag i genomsnitt fyller i.

3 Genomgång område för område

I kapitlet diskuteras statistikgren för statistikgren och undersökning för undersökning vilka åtgärder som är möjliga för att minska uppgiftslämnarbördan.

3.1 Jordbrukets struktur och sysselsättning

Statistikgrenen Jordbrukets struktur och sysselsättning omfattar undersökningarna

- Strukturundersökningen
- Djurräkningen
- Trädgårdssektorn samt Trädgårdens produktion

Strukturundersökningen är den till antalet enkäter största undersökningen som dessutom har uppgiftslämnarolikt varför den har granskats mera ingående i sammanställningen nedan.

3.1.1 Strukturundersökningen

3.1.1.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Jordbruksverkets föreskrift.

EU:s regelverk: Rådets förordning (EEG) 571/88 av den 19 februari 1988 om uppläggnings av gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket. Eftersom strukturundersökningen samordnas med djurräkningen tillämpas även Rådets direktiven 93/23/EEG, 93/24/EEG och 93/25/EEG.

Sverige arbetar, och bör fortsätta att arbeta, aktivt för att minska uppgiftslämnarbördan i strukturundersökningarna genom att bl.a.

- ifrågasätta behovet av ett antal variabler
- kräva att flera variabelgrupper i totalundersökningen år 2010 ska kunna hanteras genom urvalsundersökning (Kommissionen har sagt att det endast kan gälla ett begränsat antal variabler)
- ifrågasätta precisionskraven, för urvalsundersökningarna, på regional nivå.
- starkt ifrågasätta förslaget till ny förordning från 2010 och framåt vad avser tilläggsundersökningen om produktionsmetoder i jordbruket (genomförs troligen 2011).

3.1.1.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Denna undersökning kombinerar olika behov av statistik.

- EU: strukturundersökning
- Djurräkningen
- Uppdatering av LBR

Åren 2003 och 2005 skickades en mer omfattande blankett till ett urval av företag (ca 32 000 år 2005) för att uppfylla EU:s leveranskrav i strukturundersökningarna. Vi skulle sannolikt klara resultat med rimlig precision med ett mindre urval. Det ställs inga krav på att SE ska leverera data för 30 000 företag. Urvalsstorleken styrs helt enkelt av att SE får ersättning från EU för upp till 30 000 företag. Om Jordbruksverket vill minska uppgiftslämnarbördan genom att minska antalet företag i urvalet för FSS påverkar detta återflödet av pengar från EU-budgeten.

Åren 2003 och 2005 totalundersöktes vissa variabler med syftet att uppdatera LBR samt genomföra djurräkningen. De företag som inte ingick i urvalet för strukturundersökningen (ca 38 500 år 2005) fick därför en förenklad blankett att fylla i.

De variabler som ingår i EU:s strukturundersökningar kan Sverige inte ändra, vilket även gäller variablerna i djurräkningen. Men det finns dock variabler som totalundersöks utan att vi är i behov av dem för en uppdatering av LBR-populationen:

- a) Arrenderade arealer
- b) Areal skogsmark
- c) Antalet hästar
- d) Detaljerade redovisningar på olika djurslag.

a) Arrenderade arealer: Det finns ett behov av dessa uppgifter till urvalsdragning i arrendeprisundersökningen. Om denna variabel inte totalundersöks så behöver sannolikt urvalen i arrendeprisundersökningen ökas.

b) Areal skogsmark: Det finns inget uppenbart behov av att denna variabel ska totalundersökas. Kopplingen till landsbygdsutvecklingsfrågor/ kombinationsverksamheter skulle möjligen kunna tala för att variabeln totalundersöks.

c) Antalet hästar: För hästar finns inget behov av totalundersökning för uppdatering av LBR-populationen. Däremot finns det ett stort intresse för hästsektorn, vilket talar för ett behov av en uppdatering av populationen jordbruksföretag med hästar. Ett annat behov är kunskap om tillgången på betesdjur för att kunna bedöma möjligheten till hävd av de svenska betesmarkerna.

d) Redovisning på olika djurslag:

År 2003 och 2005 totalundersöktes samtliga variabler som krävs enligt djurräkningsdirektiven. I Strukturundersökningen är detaljeringsgraden inte så finfördelad. För att täcka behoven i strukturundersökningen, djurräkningen och uppdateringen av LBR borde vi inte behöva totalundersöka alla variabler. För uppdateringen av LBR skulle mer aggregerade registervariabler vara tillräckliga. Men om det finns ett krav på att samtliga företag ska kunna typklassificeras krävs en mer detaljerad redovisning för samtliga företag och vinsten av att kunna plocka bort någon variabel är sannolikt liten. Uppgifter om typklassificering av samtliga jordbruksföretag används till exempel vid urvalsdragningen för SCB:s undersökning om användningen av gödselmedel inom jordbruket.

När det gäller a-d ovan måste också hänsyn tas bl.a. vilken geografisk nivå som kan accepteras av användarna. Finns det t.ex. ett behov av uppskattningar på kommunnivå är troligen en totalundersökning enda alternativet.

Vidare tillkom ett stort antal nya företag år 2005. För dessa företag saknas information för variablerna a-d, vilket talar för att en de bör totalundersökas även år 2007.

Konsekvenserna av att minska urvalet av lantbruksföretag som får den större enkäten med 25 % har utretts.

Förändringen bedöms få följande konsekvenser, på uppgiftslämnarbörda, statistisk kvalitet och ekonomi

Uppgiftslämnarbörda: Tiden för att fylla i den större enkäten bedöms vara 35 minuter medan den mindre tar 20 minuter. Det innebär en inbesparing i uppgiftslämnarbördan med ca 2 000 timmar.

Statistik kvalitet: Medelfelen ökar i urvalsdelen med ca 40 %.

Ekonomi: Ersättningen från EU minskar med 1,4 miljoner då antalet företag i urvalet som skickas till EU minskar med 25 %. De inbesparingar som kan göras uppgår till 0,2 miljoner, vilket innebär en minskning av medel för statistikproduktion med 1,2 miljoner kr. Detta bedöms inte vara acceptabelt under år 2007.

En mindre neddragning av urvalet med ca 3 % skulle dock vara möjlig utan att det antal företag som skickas till Eurostat ur urvalsdelen påverkas nämnvärt.

3.1.1.3 Upplevd uppgiftslämnarbörda

Blanketten remissbehandlas. Samråd med NNR sker. Blanketten granskas av Jordbruksverkets blankett- och layoutexperter. Möjlighet finns för jordbrukarna att lämna svar på via webben.

3.1.2 Djurräkningen

3.1.2.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Jordbruksverkets föreskrift.

EU:s regelverk: Rådskdirektiven 93/23/EEG, 93/24/EEG och 93/25/EEG.

3.1.2.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna genom minskade urval.

Uppgifterna avseende nötkreatur hämtas helt och hållet från CDB. Övriga djurslag är reglerade av EU, fransett höns och kycklingar. Möjligheten att sluta med att samla in dessa uppgifter är dock marginell då behovet och efterfrågan är stor.

Vart annat år samlas uppgifterna in i samband med FSS, medan de vart annat år hämtas från enkät (ej nöt).

I takt med att antalet djurhållare minskar bör det finnas utrymme för att minska även på urvalet. Marginalen till EU: s uppställda medelfel, dvs. EU:s precisionkrav är speciellt för gris relativt stor, vilket också skulle kunna innebära möjligheter till att minska urvalets storlek. Det bör också finnas möjlighet att utnyttja befintliga register i större utsträckning, framför allt vad gäller uppdatering av djurhållare.

3.1.2.3 Upplevd uppgiftslämnarbörda

Blanketten remissbehandlas. Samråd med NNR sker. Blanketten granskas av Jordbruksverkets blankett- och layoutexperter. Möjlighet finns för jordbrukarna att lämna svar på via webben.

3.1.3 Trädgårdssektorn , Trädgårdens produktion

3.1.3.1 Regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Jordbruksverkets föreskrift.

EU: Gentlemens agréement

3.1.3.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Inför varje undersökning har enkäten gått igenom tillsammans med GRO.

Inför den senaste undersökningen avseende år 2005, gjordes en stor ombearbetning av hur undersökningen läggs upp, vilket minskar antalet efterfrågade variabler markant. Tidigare hade man en större undersökning samt en mindre undersökning, som man gjorde växelvis vart tredje år. Vid den senaste undersökningen, som skulle ha varit en större undersökning, bestämde man sig för att genomgående ha samma frågor i de båda undersökningarna. Undersökningen är nu i paritet med den mindre undersökning som tidigare gjordes.

3.2 Jordbrukets produktion

Under jordbrukets produktion finns två delområden med uppgiftsinsamling

- skördeundersökningarna
- animalieproduktion

3.2.1 Skördeundersökningarna

3.2.1.1 Regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk: Rådets förordning (EEG) nr 837/90; Rådets förordning (EEG) nr 959/93.

3.2.1.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Under 2006 gjordes en översyn av urvalsdesignen. Resultatet är säkrare skattningar för given urvalsstorlek. Lämnade uppgifter utnyttjas alltså effektivare än tidigare.

Vid urvalsdragningen används register som är aktuella för året. Flera specifika urval dras med inriktning på olika grödor och undersökningar. Det gör att bara berörda jordbruksföretag tas ut i respektive undersökning. Därmed kan det totala antalet jordbruksföretag som behöver ingå i skördeundersökningarna vara relativt lågt, samtidigt som omfånget på frågeformulären begränsas. De uttagna jordbruksföretagen får bara frågor på de grödor som odlas under det aktuella året.

Urvalsdragningen är konstruerad för att uppnå bästa möjliga effektivitet, vilket medför att det är svårt att åstadkomma förbättringar. En test har gjorts att minska urvalsstorleken i undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter med 10 procent. Effekten blev att antalet län med redovisning minskade från 128 till 118 och att antalet produktionsområden med redovisning minskade från 68 till 64. Det blir en motsvarande minskning av antalet skördeområden med minst 5 observationer. Dessa utgör underlag för normskördeberäkningarna på skördeområdesnivå. Det minskade antalet skördeområden med minst 5 observationer leder i sin tur till färre skördeområden med redovisning av normskörd. De normskördar som ändå tas fram blir mer osäkra på grund av högre medelfel. Redan i nuläget är redovisningen av normskördar på låg regional nivå osäker och det har från användarhåll kommit en del frågor om tillförlitligheten. Normskördarna används på många sätt, till exempel för fastställande av den områdesindelning som utgör underlag för stödutbetalningar, för beräkningar av läckage av växtnäringssämnen från svenskt jordbruk till Östersjön och för värdering av åkermark.

Uppgifter om ekologisk produktion samlas in via separata urval av jordbruksföretag som redovisat ekologisk odling av undersökningsgrödorna under det aktuella året. Uppgifter om konventionell odling tas fram genom specialberäkningar av redan insamlade data.

De olika produkterna inom skördeundersökningarna har samordnats vid uppgiftsinsamlingen. En sambearbetning sker också mellan alla skördeundersökningar och miljöundersökningar inom jordbruksområdet såtillvida att om jordbruksföretaget är uttaget både i en skördeundersökning och i en miljöundersökning skickas ett gemensamt informationsbrev.

3.2.1.3 Upplevd uppgiftslämnarbörda

Insamlingsarbetet planeras så att en och samma intervjuare kontaktar jordbruksföretaget i de fall företaget är uttaget i flera skörde- eller miljöundersökningar. Det leder till att antalet tillfällen som uppgiftslämnaren behöver bli störd minskar. Själva kontaktskapandet blir också enklare och snabbare. De intervjuare som arbetar med insamlingen är kunniga inom jordbruksområdet och har också regional anknytning.

Tidpunkten för insamlingen är under höstmånaderna som är en arbetsintensiv period för lantbrukarna. I och med att EU:s förordningar kräver resultatredovisning under hösten går det inte att senarelägga uppgiftsinsamlingen.

3.2.2 Skörd av trädgårdsväxter

3.2.2.1 Regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU: Regleras inte av EU (Gentlemans agreement).

3.2.2.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Denna undersökning genomförs de år då man inte gör någon totalundersökning. Undersökningen har begränsats till de för Sverige viktigaste produkterna, sammanlagt 13 växtslag. För dessa efterfrågas areal och skörd.

Mellan undersökningen avseende 2001 (som SCB gjorde) och den avseende 2003 minskades urvalet från ca 1 400 företag till drygt 1 100.

Om undersökningen fortsättningsvis ska göras är det knappast meningsfullt att dra ner urvalet ytterligare.

3.2.3 Animalieproduktion

Nationellt regelverk: Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk: Rådets direktiv 93/23/EEG, Rådets direktiv 93/24/EEG, Rådets direktiv 93/25/EEG, Kommissionens beslut 94/432/EG, Kommissionens beslut 94/433/EG, Kommissionens beslut 94/434/EG, Rådets direktiv 96/16/EG, Kommissionens beslut 97/80/EG, Rådets beslut 98/582/EG.

Uppgifterna som ligger till grund för animalieproduktionen hämtas från Jordbruksverkets slaktregister dit samtliga slakterier redovisar sin slakt. Statistiken bearbetas sedan på enheten och från bearbetningen tas den officiella statistiken fram i form av ett Statistiskt Meddelande (JO0701).

Undantaget från slaktregistret är äggkläckningsstatistiken som insamlas genom enkäter månadsvis till aktuella företag. Eftersom det är uppgifter som även skickas till EU kan underlaget inte minskas eller förändras.

3.3 Jordbrukets ekonomi

Jordbrukets ekonomi består av produkterna, Jordbruksekonomiska undersökningen, Jordbrukarhushållens inkomster och EAA - Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn

3.3.1 Jordbruksekonomiska undersökningen

3.3.1.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk; Rådets förordning nr 79/65/EEG; Kommissionens beslut 90/36/EEG. -Data definitions and Instructions for the FADN Return System RI/CC 1256 rev2 . (innehåller IT-instruktioner och preciseringar) RI/CC RI/CC 1350 v.16 (Manualen till EU:s granskningsprogram, vilket styr kvalitetskraven.)

EU har de senaste åren skärpt kravet på undersökningens kvalitet. Leveranstiden (antalet månader efter referensperiodens slut) har successivt minskat de senaste åren, från 18 månader för 3 år sedan till 12 månader för den undersökning som ska levereras år 2006. Kvalitetskraven har också skärpts genom att företagen vid leverans till databasen vid DG-Agri genomgår ett kontrollprogram.

Ett företag anses endast levererat om de fel som kontrollprogrammet genererar rättas eller kommenteras individuellt för varje företag. Kontrollprogrammet skärps kontinuerligt ibland under pågående produktionssäsong. Sverige erhåller ersättning med 160 Euro för varje företag som levereras inom tidsplanen. Levereras färre än 80 procent av företagen i urvalet inom tidsplanen erhålls inte ersättning för några företag.

3.3.1.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) är en bokföringsundersökning som redovisar lantbruksföretagens inkomst- och lönsamhetsförhållanden enligt företagsekonomiska principer. Såväl ekonomiska och finansiella data som fysiska och strukturella data ingår i undersökningen.

Huvudsyftet med undersökningen är att tillhandahålla och årligen uppdatera databasen, Farm Accountancy Data Network (FADN). Databasen hanteras av DG-Agriculture vid EU-kommissionen och består av cirka 80 000 företag för samtliga 25 EU-länder.

För svenska behov levereras mikromaterial årligen till Jordbruksverket från SCB som producerar undersökningen. Mikromaterial har också utlämnats till flera forskningsprojekt vid Sveriges Lantbruksuniversitet och Sveriges Livsmedelsekonomiska institut.

EU beslutar varje år om nästföljande års undersökningsinnehåll, varför innehållet förändras årligen i takt med att jordbrukspolitiken förändras. Ramen för undersökningen utgörs av Lantbruksregistret. Sverige har åtagit sig att leverera 1 025 företag enligt en urvalsplan som bestäms av EU. Urvalet består av en panel av företag. Ett företag deltar i genomsnitt 8 år i undersökningen.

Undersökningen innehåller ett stort antal variabler knutna till varje företag. Det grundmaterial som samlas in består av 2 600 variabler. Dessa variabler används tillsammans med ett antal konstanter (registervariabler) som underlag för att, genom en formelapparat bestående av beslutstabeller, beräkna de variabler som ska redovisas till FADN. Registervariablerna kan t.ex. bestå av genomsnittspris för olika grödor vilka används för att beräkna lagrets värde vid årets början och slut, avskrivningsprocent, priser för produkter som används i hushållet o.s.v. Antalet FADN-variabler är ca 2000.

Två tredjedelar av variablerna, 1692 st, samlas in av LRF Konsult. LRF Konsult är en bokföringsbyrå specialiserad på jordbruksföretag, som har lokalkontor över hela Sverige. LRF Konsult har direktkontakt med de företag, som deltar i undersökningen och utnyttjar det bokföringsmaterial som i de flesta fall finns elektroniskt för varje företag. Bokföringen kompletteras med underlagsmaterial som redan finns vid LRF Konsult/annan bokföringsbyrå eller genom att besöka eller ringa jordbrukarna. Materialet från LRF Konsult levereras enligt en bestämd tidsplan under perioden maj till oktober.

380 variabler, 15 procent, samlas in via enkät direkt från brukaren till SCB. Anledningen till att dessa uppgifter inte också samlas in av LRF Konsult är att de i tiden samlas in under december – februari, då LRF Konsult har svårt att avsätta tid för denna undersökning. Cirka 70 procent besvarar enkäten. Då uppgifter måste inhämtas från samtliga som ingår i undersökningen kompletteras enkäten med telefonintervju i resterande 30 procent av fallen. 523 variabler, 20 procent, samlas in från register, främst uppgifter från den centrala djurdatabasen (CDB) och register över arealbaserade stöd (Ararat) vilka hämtas från Jordbruksverket.

. Följande arbete pågår för att minska antalet variabler:

- Sverige arbetar i FADN-kommittén för att variabelinnehållet begränsas.
- Datainsamlingen samordnas med skördeundersökningarna så deltagarna i JEU inte behöver svara på samma uppgift flera gånger.
- Att i så stor utsträckning som möjligt använda uppgifter från register

3.3.1.3 *Upplevd uppgiftslämnarböda*

Användarna kräver att de variabler som förekommer på varje företag ska vara konsistenta på mikronivå. Det innebär att granskningsarbetet vid SCB främst består av att samgranska materialet från de olika källorna i relation till de specifika kvalitetskrav som ställs av EU. När fel hittas skickas förfrågningar till LRF Konsult som antingen kan rätta felet själva eller tar kontakt med brukaren. För att minska uppgiftslämnarbördan är målsättningen att samtliga förfrågningar om ett företag ska genomföras vid ett och samma tillfälle.

- Återrapportering till brukarna där deras resultat kan sättas i relation till den grupp de tillhör.
- Belöning i form av ekonomisk ersättning till deltagarna.
- Granskning och fördelningar görs vid samma tillfälle så företagen kan få en samlad återkontakt för att besvara frågor.
- Den personal som jordbrukaren har kontakt med har en god ämneskunskap om jordbruk och om regionala förhållanden.

3.3.2 **Jordbrukarhushållens inkomster**

3.3.2.1 *Förenklat regelverk*

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

3.3.2.2 *Övrigt*

I denna undersökning utnyttjas enbart information som redan insamlats till andra undersökningar. Inkomstuppgifter för Lantbruksregistrets (LBR:s) brukare och deras hushåll hämtas från den totalräknade inkomststatistikens register Inkomst- och Taxeringsregister (IoT), som innehåller såväl uppgifter om hushåll och hushållsmedlemmar som inkomstuppgifter m.m. för dessa.

3.3.3 **EAA - Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn**

3.3.3.1 *Förenklat regelverk*

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk; Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 138/2004.

3.3.3.2 *Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.*

De allra flesta uppgifter till EAA hämtas från befintlig statistik.

Två undantag är jordbrukets investeringar i maskiner och redskap samt intäkter av trädgårdsodling. Här görs enkätundersökningar för respektive område.

Delundersökning görs varje år och totalundersökning vart tredje år. Delundersökningen sker i samarbete med Maskinleverantörerna, sektion Lantbruk som själva går ut till sina medlemmar och frågar efter försäljningen årsvis. Maskinleverantörerna står för mellan 70 – 80 % av marknaden i föreningen ingår alla stora maskinföretag. Denna undersökning används under de år ingen totalundersökning sker för att skatta värdet även på resterande delen av marknaden. Dessa år görs endast skattningarna på större huvudgrupper.

Vart tredje år görs en totalundersökning (frivillig uppgiftslämning) där alla maskinföretag kontaktas med en enkätundersökning. (Maskinleverantörerna gör själva sin undersökning även under totalundersökningsåret.) Undersökningen är omfattande, men svår att minska eftersom anpassning av blanketten skett i samråd med branschen för att få en produktnivå som ur företagets redovisningssynpunkt är acceptabel.

De företag som tillfrågas av oss vart tredje år är ganska små och specialiserade på produkter som regel inte Maskinleverantörerna handlar med. Deras bokföring och redovisningssystem är med tanke på storlek inte lika sofistikerad som de större företagens, vilket gör att de är mer avogt inställda att svara på enkäten. I Maskinleverantörerna ingår ca 50 företag medan de övriga i branschen brukar uppgå till ca 200 företag.

Här kan diskuteras att möjligen göra totalundersökningarna med fler år emellan undersökningarna. Frågan är om statistik de mellanliggande åren över huvud taget blir av sådan kvalitet att den är användbar/publicerbar. För vissa huvudgrupper där Maskinleverantörerna är dominerande kommer statistiken dock att behålla sin kvalitet även de mellanliggande åren.

Påpekas bör också att undersökningen används vid varje basårsbyte i index, både till att välja ut representantvaror och som viktunderlag till PM-index.

3.3.4 Trädgårdsundersökningen (intäkter av trädgårdsodling)

3.3.4.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk; Gentlemens agreement

3.3.4.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Enkätundersökning görs varje år och går ut till de företag som köper upp grönsaker, frukt och bär från odlare. Här frågar vi efter kvantitet och pris för respektive produkt. Produktlistan är anpassad till undersökningen avseende Trädgårdsproduktionen (JO0202). Här skickas blanketten ut med de två tidigare årens data som en service till företagen. Det blir betydligt mer arbete för oss men mer personligt och förhoppningsvis lättare för företagen att lämna de nya uppgifterna. En standardblankett skulle kunna läggas på webbplatsen.

Det kan vara svårt att minska på antalet företag eftersom kontakter tas med företag med olika inriktning (konservföretag, trädgårdshallar, plantskolor m.m.). Möjligen kan man nöja sig med att gå ut till de största företagen inom varje produktgren och sedan räkna upp till totalnivå? Tidsvinsten här kan dock diskuteras och det är dessutom (förutom de stora företagen) en marknad som ständigt förändras.

Indexregleringen av värdet skulle kanske vara en möjlighet för att inte göra undersökningen varje år. Det här är dock en bransch som inte är reglerad av självklara prishöjningar p.g.a. kostnadsökningar utan mer av konkurrenssituationen från omvärlden.

3.4 Prisutveckling i jordbruket

3.4.1 Prisindex och priser på jordbruksområdet

3.4.1.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk; Gentlemens agreement

3.4.1.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Enkätundersökningar går ut till minst tre företag per representantvara till indexberäkningarna. De flesta enkäter går numera ut elektroniskt, dvs. blanketten går ut som en excelfil tillsammans med ett personligt mail. Fortfarande går pappersenkäter ut till de företag som önskar detta eller där det är mest praktiskt. Mycket av det arbete som nu är gjort, med elektroniskt blankett och mer personlig kontakt, har i de flesta fall lönat sig genom att man får en mer kontinuerlig uppgiftslämning. Det finns dock ett antal företag som inte lämnar uppgifter trots täta kontakter och påminnelser. Jordbruksverket måste inte samla in data oftare än var tredje månad numera. Det finns dock risk att en mer oregelbunden insamling också medför sämre svarsbenägenhet.

Det förefaller som om många nationella användare utnyttjar månadsindex och därmed kanske vi måste upprätthålla denna service. Jordbruksverket levererar också till SCB priser till PPI och PPI-J månadsvis.

3.4.1.3 Upplevd uppgiftslämnarvärda

Möjligen skulle svarsfrekvensen minska om insamlingen blir mer oregelbunden, vilket också resulterar i mer påminnelser och kontakter för att få in uppgifter. Problemen med att få in uppgifter ligger främst hos de företag där priser hämtas in på grönsaker, frukt, bär och blommor. Priserna på de här produkterna är ofta baserade på nästan dagliga inköp, vilket gör att företagen redan idag får en hel del jobb med att vikta samman ett månadspris. Skulle förfrågan från oss komma efter tre avslutade månader kanske företagen skulle tycka att det blir tungt att gå tillbaka och räkna

3.4.2 Mark- och arrendepriiser

3.4.2.1 Förenklat regelverk

Nationellt regelverk: Lagen om den officiella statistiken (2001:99) och Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). Undersökning är frivillig.

EU:s regelverk; Gentlemens agreement

Det finns i dag ingen EU-reglering som styr Sverige till att producera denna typ av statistik. Det finns dock ett "Gentlemens Agreement" som säger att alla EU-länder ska lämna uppgifter om mark- och arrendepriiser.

En arbetsgrupp bestående av vissa medlemsländer i EU arbetar för närvarande med att försöka finna harmoniserade metoder för att beräkna mark- och arrendepriiser. För tillfället är denna statistik synnerligen olika mellan länderna. Danmark kommer att göra ett TAPAS-projekt som syftar till att utvärdera en metod för expertbedömning av markpriser.

3.4.2.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Beräkning av markpriser görs utifrån uppgifter från fastighetstaxeringsregistret. Någon minskning av uppgiftslämnarbördan är därmed inte aktuell. För arrendepriiser gäller att en undersökning genomförs vart annat år baserat på en enkät som går ut till 1800 arrendatorer.

Antalet variabler i den enkät som går ut avseende arrendepriiser är ganska få och kan inte minskas. Däremot skulle det möjligtvis gå att ändra enkäten så att brukaren inte behövde lämna uppgifter för varje enskilt avtal.

Antalet företag som blir tillfrågade har vid de senaste undersökningarna varit 1800. Detta är en kompromiss för att få hyggligt tillförlitliga uppgifter för Sverige och på NUTS II nivå, samtidigt som urvalet, och därmed den samlade uppgiftslämnarbördan, inte ska bli för stor. Urvalet täcker det behov som Sverige har för att lämna uppgifter till EU men den interna efterfrågan på regionala uppgifter är mycket stor.

3.5 Övriga undersökningar i anslutning till den officiella statistiken

Mineralgödselundersökning (Officiell statistik i serie MI – SCB)

Undersökningen gjordes tidigare för att ta fram jordbrukets kostnader för mineralgödselmedel till EAA-kalkylen. Statistiken togs fram på produktnivå i ton vara för att kunna applicera priser och beräkna värde.

Idag använder vi på statistikenheten inte längre den för att beräkna kostnaderna för mineralgödselmedel utan den används nu av Växtnäringsenheten som gör en utvärdering av växtnäringsutsläppen. De har ett regeringsuppdrag att följa utsläppen och komma med förslag för att nå de miljömål som sattes i april 2000. Här tittar Växtnäringsenheten mycket på försäljningen på produktnivå (som vi tar fram) och relationen mellan de olika produkterna jämfört med totalförsäljningen. Även SCB:s rapport används för att se skillnaden i försäljning mellan länen.

SCB:s undersökning redovisar försäljningen uttryckt i ren växtnäring per län. Vi publicerar vår undersökning som en Statistikrapport på webbsidan. I en separat undersökning redovisar SCB även förbrukningen av ren växtnäring per län och produktionsområden.

För några år sedan började Jordbruksverket samarbeta med SCB:s Miljöstatistik. De gjorde tidigare en egen undersökning om försäljningen per län. Vi gjorde vår undersökning där vi frågade om försäljningen i ton vara per produkt. I samråd med NNR togs en gemensam blankett fram, där antalet frågor drogs ner markant. Företagen fick på detta sätt en enklare uppgiftslämning från bara en myndighet. Att lägga ut blanketten på nätet vore ytterligare en bra service till företagen.

Till början med stansades materialet in både av Jordbruksverket och SCB. Allt för stora skillnader i resultaten gjorde att vi hade problem med att rätta upp materialen så att de överensstämde. Jordbruksverket gjorde då en uppdelning – idag skickar vi ut enkäten, påminnelser och ringer företagen och SCB stansar materialet och förser oss med ett utdrag av de uppgifter vi behöver.

De företag som ingår i undersökningen tas från Skattemyndighetens register över skattskyldiga för miljöskatt, alltså en totalundersökning. Här kan man möjligen diskutera att gå ut till endast de tio största företagen. Vad skulle det i så fall göra med värdet/kvaliteten av statistiken? Diskussionen måste dock föras i samråd med SCB som gör en officiell statistik.

Statistiken har tagits fram från 1950-talet och framåt. De företag som lämnar uppgifter får en återkoppling, mest till den statistik som vi gör som sker på produktnivå.

Däremot kan man ju fråga sig om vi skall göra statistiken fortsättningsvis och i så fall på uppdrag av Växtnäringsenheten? Skall man göra statistiken för att fortsätta en lång tidsserie? Om statistikenheten skulle avsluta samarbetet med SCB skulle förmodligen Växtnäringsenheten få betala SCB för att få uppgifter på produktnivå.

Påpekas bör också att Jordbruksverket till PM-index tittar på mineralgödselundersökningen för att välja ut de sorter som är störst och stabilast att följa prisutvecklingen på. Däremot finns ingen värdevolym vid nästa basårsbyte att använda vid viktningen.

3.5.1 Utrikeshandelsstatistik

Statistik tas fram på vissa jordbruksprodukter. Bearbetning görs från SCB:s dataregister – alltså ingen egen uppgiftsinsamling. Det finns ingen anledning att ändra på detta. Sammanställning publiceras på webbplatsen.

3.5.2 Konsumtionsberäkningar (Kb)

3.5.2.1 Förenklat regelverk

Kb är inte officiell statistik och regleras inte av EU. Undersökning är frivillig.

3.5.2.2 Minska antalet efterfrågade variabler och antalet företag som behöver besvara enkäterna, minskade urval.

Huvudprincipen vid beräkningarna är att använda befintlig produktions- och utrikeshandelsstatistik. I vissa fall är dessa källor inte tillräckligt detaljerade för att vi ska kunna använda dem, då går vi ut med enkäter direkt till företagen (ca 70 st). Företag som vi går ut med enkäter till är: Kvarnar, margarintillverkare, försäljare och importörer av potatisprodukter, försäljare av bl.a. bröd- och kakmixer, kafferosterier, importörer av matolja och glasstillverkare.

Inför insamlingen av 2005 års uppgifter går vi igenom enkäterna och tar bort vissa onödiga variabler.

3.5.2.3 Upplevd uppgiftslämnarbörda

Enkäterna skickas ut på senhösten för att inte kollidera med företagens bokslutsarbete och skickas med brev till kontaktpersoner på företagen. Då enkäterna skickas ut endast en gång om året händer det ganska ofta att det är ny kontaktperson (ca 25 %).

Minska antalet företag som behöver svara på enkäten

KN-nomenklaturen är inte direkt anpassad för konsumtionsberäkningar, vilket är en orsak till att enkätundersökningar på vissa områden är nödvändiga. Det är svårt att få in uppgifter från företagen men ändå knappast meningsfullt att minska omfattningen. För att öka tillförlitligheten i beräkningarna skulle man nog snarare behöva öka antalet enkäter - om man bara visste vart man skulle skicka dem.

4 Slutsatser och åtgärdsförslag

Inom området jordbruksstatistik pågår ett arbete för att minska uppgiftslämnarbördan genom att minska antalet enkäter riktade till jordbrukare, samt att förenkla och förtydliga de enkäter som måste skickas ut. Jordbruksstatistikens innehåll regleras av EU:s förordningar, vad gäller antal variabler, precision och frekvens i undersökningarna. I de arbetsgrupper och kommittéer där Jordbruksverket deltar argumenterar Sverige för förenklingar av regelverket och för en minskning av antalet variabler i undersökningarna.

För strukturundersökningen, som är den till antalet enkäter största undersökningen, har från och med år 2010 frekvensen minskat från vartannat till vart tredje år, vilket betydligt kommer att minska uppgiftslämnarbördan. EU:s krav på precision i undersökningarna styr urvalsstorleken, dvs. antalet deltagande företag i undersökningen. Vidare kommer en genomgång av samtliga undersökningar inom området jordbruksstatistik att göras för att bedöma om urvalen ytterligare kan minskas.

Uppgifter från administrativa register ersätter enkätundersökningar och minskar antalet variabler i de enkäter som skickas ut. Inom jordbruksstatistiken används administrativa register redan nu i stor utsträckning och enkäter används endast där registeruppgifter saknas. Jordbruksverket strävar också efter samverkan med andra Statistikansvariga myndigheter för att kunna utnyttja befintliga register för statistikändamål.

För de enkäter som skickas ut sker samråd med Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR) och missiv utformas enligt "Förordningen om den officiella statistiken". Missiv, anvisningar och enkäter granskas och omarbetas kontinuerligt med syfte att förenkla och förtydliga dem.

En annan slutsats av den genomgång som görs i kapitel 3 är att användarnas behov generellt behöver belysas mera. Statistiken produceras för användarnas skull och det är användarnas behov av statistik som måste vägas mot företagens uppgiftslämnarbörda.

4.1 Åtgärdsförslag

Vid genomgången av de olika undersökningarna i kapitel 3 har ett antal åtgärdsförslag diskuterats. Nedan följer en sammanfattning av dessa.

4.1.1 Åtgärder för att förenkla regelverket

Ett antal generella åtgärder för att öka kunskap om regelverket för officiell statistik, och hitta möjligheter att förenkla regelverket för undersökningar inom jordbruksområdet redovisas nedan. Jordbruksverket som statistikansvarig myndighet och i förekommande fall enheten för lantbruksstatistik vid SCB ska

- hålla sig ajour med regelverket i form av lagar, förordningar och riktlinjer. De regler som avser officiell statistik bör också tillämpas på undersökningar som inte ingår i den officiella statistiken.
- I EU-arbetet verka för minskat antal variabler i de EU-reglerade undersökningarna genom att argumentera för en minskning av efterfrågade variabler i såväl undersökningar med uppgiftsplikt (t.ex. strukturundersökningen) som frivilliga undersökningar (som jordbrukarna kan bortse ifrån).
- sträva efter att utveckla kontakter med andra myndigheter och NNR. Sträva efter god framförhållning inför samråd med NNR.

- ta fram konsekvensanalyser av statistikinsamling från små företag på jordbruksområdet och publicera dessa på SAM-Forum.
- analysera utfallet av Nutek:s uppgiftslämnarmätningar på lantbruksområdet.

4.1.2 Minska antalet enkät- och intervjuundersökningar och dess variabelinnehåll

Jordbruksverket som statistikansvarig myndighet och i förekommande fall enheten för lantbruksstatistik vid SCB ska

- Inför varje undersökningstillfälle analysera möjliga alternativ till enkät- eller intervjuundersökningar och om variabelinnehållet kan förändras.
- Utnyttja data i register där så är möjligt. Detta gäller både statistikregister hos andra SAM och Jordbruksverkets egna administrativa register. Det innebär ett kontinuerligt arbete med att hålla sig ajour med de register som skapas och den kvalitet de har.
- Utnyttja data i register från certifieringsföretag (ej myndigheter)
- Utnyttja möjligheten att minska frekvensen i undersökningarna, t.ex. genom att göra dem vartannat år istället för varje år eller en gång i kvartalet istället för en gång i månaden.
- Inventera de nationella användarnas behov av data
- Speciellt analysera de undersökningar som ingår i Nuteks mätningar

4.1.3 Minskning av antalet företag per undersökning och urvalssamordning

Jordbruksverket som statistikansvarig myndighet och i förekommande fall enheten för lantbruksstatistik vid SCB ska

- Minska urvalens storlek i de fall det bedöms möjligt med hänsyn till precisionen för den avsedda användningen.
- Fortsätta arbetet med att se över urvalsmetoderna inom lantbruksområdet.
- Utredda urvalssamordningen mellan undersökningarna inom lantbruksområdet.
- Speciellt analysera de undersökningar som ingår i Nuteks mätningar

4.1.4 Minskad upplevd uppgiftslämnarbörda

Jordbruksverket som statistikansvarig myndighet och i förekommande fall enheten för lantbruksstatistik vid SCB ska

- Arbeta för att upprätthålla och stärka jordbrukarnas förtroende för de organisationer som samlar in data.
- Arbeta för att förenkla och förtydliga innehållet i undersökningarna genom att
 - o Ha rutiner för granskning av frågor så att frågorna blir klara och begripliga. Alla blanketter och missiv bör granskas kontinuerligt.
 - o Utnyttja t.ex. mättekniska laboratoriet vid SCB, Jordbruksverkets blankettkompetens och i samband med intervjuundersökningar om möjligt utnyttja erfarenheterna intervjuare gärna med lantbruksbakgrund.

- Så långt möjligt använda samma uttryck och benämningar för samma företeelser i blanketter och instruktioner.
- Skapa meningsfullhet genom att visa nyttan av statistiken.
 - Medverka i arbetet med att visa uppgiftslämnarföreskrifter och resultat från tidigare undersökningar på ett lättillgängligt sätt för uppgiftslämnarna. Presentation av resultat från föregående undersökning bör arbetas fram för alla produkter. Hänvisning till var resultaten ska publiceras bör alltid finnas.
- Underlätta jordbrukarnas uppgiftslämnande genom att:
 - Skapa en personlig kontakt med återkommande uppgiftslämnarna
 - Vid intervjuer bör intervjuarna ha god kunskap om ämnesområdet.
 - Erbjud flera sätt att lämna uppgifter också elektronisk enkät.
 - Skicka ut enkäter vid sådana tidpunkter för enkäter så att de inte bedöms krocka med arbetstoppar i jordbruket.
 - Skicka ut enkäter vid sådana tidpunkter att de inte krockar med andra enkäter inom jordbruksområdet. Det innebär en gemensam undersökningsplanering mellan SCB och SJV.
 - Vid tillämpningen av de regler som gäller för företag beakta att jordbruksföretagarna oftast är enmansföretag.

4.1.5 Åtgärdsplan för år 2007

Nedan redovisas ett antal konkreta åtgärder som planeras att genomföras under år 2007.

Tabell 3. Åtgärder för att minska uppgiftslämnarbördan underökning för undersökning

Undersökning	Åtgärd under år 2007	Ansvarig
Arrendeprisundersökningen	Inleda en metodutveckling för att <ul style="list-style-type: none"> - undersöka möjligheten att ersätta undersökningen med en registerbearbetning bestående av arrenderad areal från strukturundersökningen och kostnad för arrenden från bokföringen. - Undersöka möjligheten till urvalsamordning med skördeundersökningen. 	Jordbruksverket
Prisindex	Undersöka möjligheten att gå från månatlig insamling till kvartalsvis insamling	Jordbruksverket
Skördeundersökningarna	Undersöka möjligheten att dra ner urvalet med 10 procent	SCB
Skördeundersökningarna	Slutföra urvalsamordningen	SCB
Strukturundersökningen	Minska urvaldelen i Strukturundersökningen för år 2007 med 3 % eller 800 företag	Jordbruksverket
Strukturundersökningen	Redovisa resultat i samband med anvisningarna.	Jordbruksverket
Strukturundersökningen	Förtydliga anvisningar avseende hur man bör fylla i arealer och kopplingen till verkets stödsystem	Jordbruksverket
Alla undersökningar	Undersöka möjligheterna för en gemensam urvalsamordning och undersökningsplanering mellan SCB och Jordbruksverket. Följa Nuteks mätningar	Jordbruksverket och SCB

4.2 Svaren på frågorna i inledningen

Frågorna i inledningen visade på olika områden där uppgiftslämnarbördan skulle kunna minska. Avslutningsvis följer några korta svar som visar hur frågorna behandlas ur ett uppgiftslämnarpespektiv.

Fråga Måste jag fylla i den här enkäten? **Svar;** Svaret på den frågan ska alltid tydligt framgå av det följebrev som skickas ut med enkäten. I de fall uppgiftslämnarplikt råder så framgår också detta i enkäten och i anvisningarna. Den information som ska lämnas följer av statistiklagstiftningen.

Fråga Vad menar ni med när ni i fråga 4 skriver driftsledare? **Svar;** När vi skriver driftsledare menar vi den person som leder den dagliga driften på företaget. Definitionen ska finnas i anvisningarna och det ska vara lätt att koppla ett avsnitt i anvisningarna till en fråga i enkäten.

Fråga Jag har ju redan lämnat den här uppgiften i min SAM-ansökan (stödansökan) kan ni inte hämta den därifrån? **Svar;** Jordbruksverket hämtar alla uppgifter som är möjliga att hämta från SAM-blanketten. Vilken uppgift avser du? I de fall man lämnat uppgiften i ett mindre stöd, t.ex. antalet djur av ett utrotningshotat djurslag så använder vi inte denna.

Fråga När jag pratade med min fru insåg jag att jag skrev fel antal får i enkäten kan ni rätta det? **Svar;** Naturligtvis kommer vi att korrigera de uppgifter som du har lämnat om du har hittat att du fyllt i fel.

Fråga Jag bedriver inte jordbruk längre. Kan ni stryka mig från era register? **Svar;** Gränsen för att man ska anses bedriva jordbruk är 2 ha åker, eller en stor djurbesättning. Om ditt företag ligger under den gränsen så kommer vi att stryka dig från vårt register över jordbruksföretag. Denna definition ska också klart framgå av anvisningarna.

Fråga Kan ni inte skicka ut alla era enkäter på en gång? **Svar;** Vi håller på och ser över om vi kan samordna undersökningarna i större utsträckning. Ibland kommer dock olika definitioner eller krav på att statistiken ska samlas in vid olika tidpunkter att omöjliggöra en fullständig samordning.